

Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi

ARKEOLOJİ-RÖLÖVE-RESTORASYON
EPIGRAFI-ANTROPOLOJİ-MÜZİK-TİYATRO
TEOLOJİ-FOLKLOR

İÇİNDEKİLER

Sayı : 16

YIL: 2001 -2002

İstanbul 2002

Sahibi ve Yazı

İşleri Müdürü : Enis KARAKAYA

Sanat Yönetmeni : Tolunay TİMUÇİN

Teknik Müdür : Ahmet AKMAN

Koordinatör : Haluk KARGI

Haber Sorumlusu : Haluk ÇETİNKAYA

Yayın Kurulu : Dr. Şebnem AKALIN

Dr. Ahmet Vefa ÇOBANOĞLU

Enis KARAKAYA (M. A)

Doç. Dr. Üzlifat (Canav) ÖZGÜMÜŞ

Dr. Ferudun ÖZGÜMÜŞ

Danışmanlar : Prof. Dr. Semavi EYİCE

Prof. Dr. Ara ALTUN

Prof. Dr. Selçuk MÜLAYİM

Prof. Dr. Baha TANMAN

Doç. Dr. Hüsamettin AKSU

* Bu sayının hakemleri yayın kurulu üyeleridir.

Sayfa Düzeni : Ahmet AKMAN 0 535 494 76 50

Baskı : Düzey Matbaa 0 212 613 40 41

İRTİBAT : Ahmet Vefa ÇOBANOĞLU

İ. Ü Edebiyat Fakültesi

Sanat Tarihi Bölümü

34459 Beyazıt / İstanbul

İRTİBAT Tel : 0 212 455 57 00 / 15734

0 212 516 18 10

0 535 473 69 32 (Enis)

E-POSTA : sanattarihidergisi@yahoo.com

WEB : www.sanattarihi.com.tr.tc

Kapak : İznik çinisi XVI. yüzyıl ikinci yarısı
(Fotoğraf Ahmet AKMAN)

* İstanbul'da Seyir Yerleri ve Bazı Tiyatrolar
Hakkında Notlar

Prof Dr. Semavi EYİCE 2-14

* Şifa Tasları

Deniz ÇALIŞIR (M.A) (15-25)

* İbrik Formundaki Kandiller

Doç. Dr. Nebi BOZKURT 26-27

* İvriz Ambar Deresindeki Manastır Kalıntıları

Hatice ÖZYURT ÖZCAN (M.A) 28-31

* Osmanlı Yaşamında Bohçaların Yeri

Şule NURENGİN BEKSAÇ (M.A) 32-34

* Bizans Ayazmaları (Bir Deneme)

Enis KARAKAYA (M.A) 35-45

* Karakilise 7.8 Şiddetindeki Depreme Dayandı

Yahya AKTAR 46

* Blakherna Sarayı ve Kilisesi

Gustave SCHLUMBERGER

Çev. Bekir TOSUN..... 47-64

* Zafetlerin ve Ölümlerin Çağrısı Yaşamın Pırlıltısı:
Büyük Göçler Devri Sanatı Üzerine

Doç. Dr. Engin BEKSAÇ 65-71

* Bursa'nın Aksu Köyünde Sultan II. Abdülhamid
Çeşmesi

Dr. Doğan YAVAŞ..... 72-73

* İstanbul'daki Antik Bonos Sarayı Hakkında Bazı
Notlar

Dr. Ferudun ÖZGÜMÜŞ74-75

* Bir Din Olarak Şintoizm'in Gelişim Süreci

Dr. Kürşat DEMİRCİ76-79

Dergide yayımlanan makalelerin sorumlulukları yazarına
aittir. Kaynak gösterilmek kaydı ile yararlanılabilir.

BURSA'NIN AKSU KÖYÜNDE SULTAN II. ABDÜLHAMİD ÇEŞMESİ

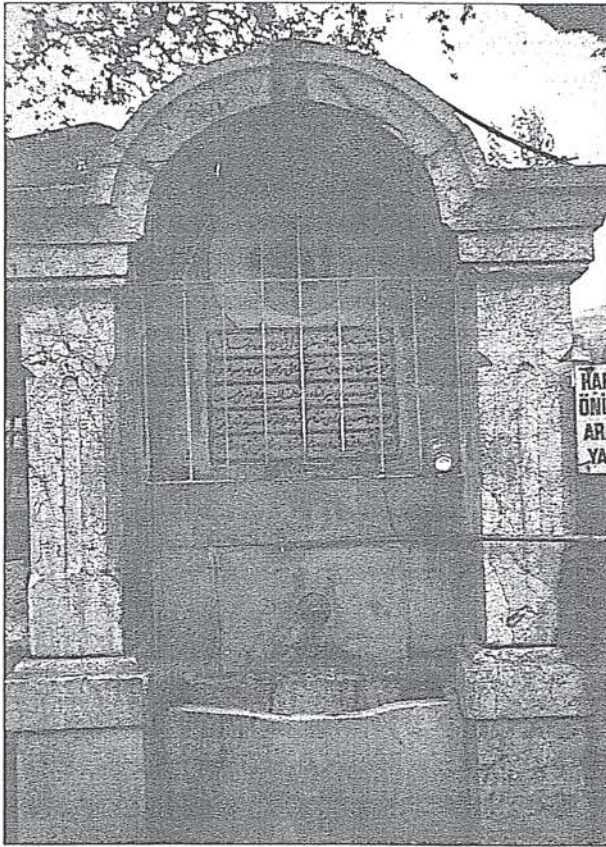
Dr. Doğan YAVAŞ

Aksu köyü, Bursa'nın 25 kilometre doğusunda, Bursa- İnegöl yolu üzerinde Kestel ilçesine bağlı olup (1), Göksu deresi kıyısında yer alan 130 hanelik ve yaklaşık 800 nüfuslu bir köydür. Tarihi geçmişi çok eskilere giden Aksu'nun, Tımarlı köyü olduğu, Çiçek Dede adında bir kişi tarafından şenlendirildiği, XV. yüzyılda Sâmit Dede'ye padişah tarafından hükm-i Hümâyün (berat) ile oturma izni verildiği, Sâmit Dede'nin vefatından sonra da Pekmezalanı ve Yayavıranı adında iki mezra ile birlikte Rumeli Kazaskeri Şemseddin Efendi'ye temlik edildiği, köy halkının, kervansarayın

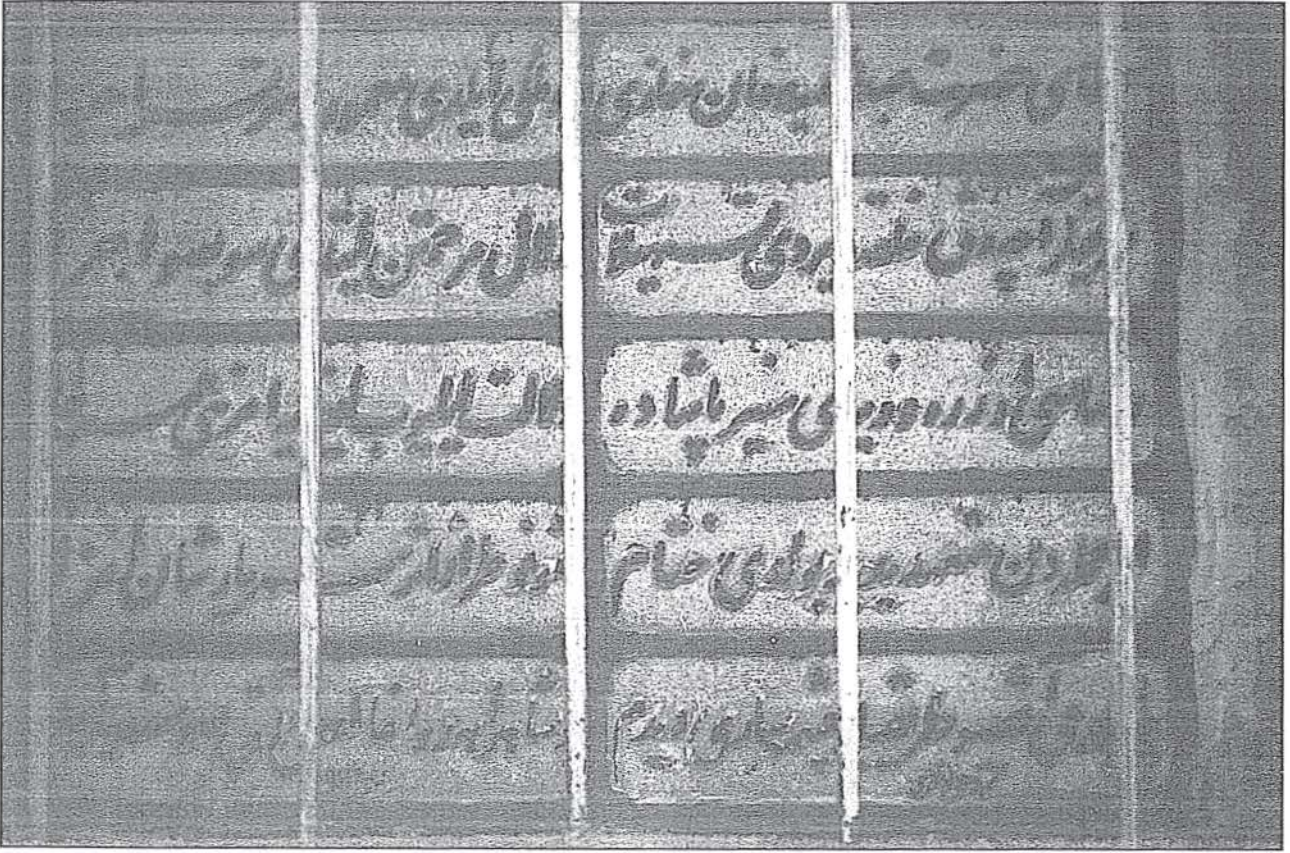
bakımını yapmak, yollar açmak ve derbendçilik yapmak ile görevli olduğu, bu hizmetlerinden dolayı da avârız ve tekâlif-i örfiyeden muaf oldukları arşiv belgelerinden anlaşılmaktadır (2). İpek Yolu'nun üzerinde bulunan ve 1970'li yıllara kadar eski Ankara yolunun geçtiği bu yerleşim biriminin iki han, bir hamam ve meydanında yer alan çeşmesi ile yolculara konaklama hizmeti verdiği belli olmaktadır (3).

Yazımıza konu olan çeşme ulu bir çınar ağacının altında bulunmakta olup, köy halkının gayreti ile günümüze kadar çok sağlam bir şekilde muhafaza edilmiş, çeşmenin pirinç kakma tuğrası birkaç defa çalınmak istendiğinden dolayı, kitâbesi ile birlikte, köy halkı tarafından demir parmaklık ile çevrelenerek koruma altına alınmıştır. Teknesinin iki yanında pembe renkteki mermerden kaideler ve bunların üzerinde yükselen aynı renkteki dikdörtgen kesitli pâyeler yuvarlak formlu kemeri taşımaktadır. Kesme taş ile işlenmiş yan duvarların derin oluşu yapıya beşik tonozlu bir eyvan görünümü vermektedir. Aksu köyü çeşmesi genel görüntüsü ile gayet yalın bir şekilde ele alınmış olmasına rağmen, çok şirin bir yapıdır.

Teknesi, aynataşı ve pirinç lülesi, kitâbesi, tuğrası ve taş işçiliği gibi bütün unsurları ile orijinal halini koruyabilmiş olan Aksu köyünün çeşmesinden bazı yayınlarda bahsedilmişse de, kitâbesi okunmamıştır (4). Sultan II. Abdülhamid'in emri ile Bursa valisi Münir Paşa'nın gözetiminde inşası tamamlanan yol ve çeşmeyi anlatması ve tarihe ışık tutması açısından gayet önemli olan bu kitâbenin II. Abdülhamid tuğralı ve beş satır, on mısralık Türkçe metni nazım dili ile yazılmıştır.

Resim 1: Aksu köyü çeşmesi

Resim 2: Çeşmenin kitâbesi

Küçük boyda ta'lik hattı ile yazılı olan metni ise şöyledir:

Atâ-yı Hazret-i Abdülhamîd Hân-ı Gâzî
Tarîkler açarak halka verdi teshîlât
Rızâsı üzere vezîri Münir Paşa da
O cümleden müteahhid yediyle buldu hitâm
Yapıldı Aksu tarîkiyle çeşmesâr dedim

Bu mülki eyledi ma'mûr ve ser-te-ser ihyâ
Zülâl-i merhametin etti sû-be-sû icrâ
Delâlet eyleyip ifâyâ emrini her câ
Şu nev-turâz eser-i şehriyâr-ı şân-efzâ
Bu şahrâha revâ hâlis Aksu seyr-âsâ (5)

Sene 1312 [H.1894/ 1894- 95]

NOTLAR:

- (1) Raif Kaplanoğlu, **Bursa Yer Adları Ansiklopedisi**, İstanbul 1996, s. 61.
- (2) **Hüdavendigâr Livası Tahrir Defterleri**, (yayıma haz. Ömer Lûtfî Barkan- Enver Meriçli), I, Ankara 1988, s. 87.
- (3) Fatih Sultan Mehmed devri kazaskerlerinden Muallimzâde Ahmed Efendi'nin de bir zaviyesi ve mektebi olduğu kayıtlı ise de, günümüzde bunlardan eser yoktur. Ekrem Hakkı Ayverdi, **Osmanlı Mi'mârisinde Fâtih Devri**, III, İstanbul 1973- 74, s. 22; Han ve hamam

için bkz. Yıldız Ötüken vdğl., **Türkiye'de Vakıf Abideler ve Eski Eserler**, IV, Ankara 1986, s. 22- 24, resim 36- 38, çizim 14- 15; Han için ayrıca: İ. Aydın Yüksel, **Osmanlı Mimârisinde II. Bâyezid Yavuz Selim Devri**, V, Ankara 1983, s. 6, resim 6.

- (4) Arif Selçuk Özer, **Geçmişten Günümüze Bursa Çeşmeleri**, BUSKİ yayınları, Bursa tarihsiz, s. 71- 73.
- (5) Çeşmenin tarih mısraı hiçbir şekilde tarih rakamını vermemektedir.